

12.3.1983

Do tohoto sobotního rána mě probudila poměrně silná střelba, která se ozývala odněkud jakoby z „Bairro Três“ a protože bylo jenom čtvrt na šest pokračoval jsem nadále ve svém spánku. Ten však neměl mít dlouhého trvání. „Kvačové“, jak tady říkali odjakživa místní ale s nimi také i my protivládním povstalcům se zřejmě rozhodli, že se dnes nevyspím. Bylo tak za pět minut šest hodin a střílelo se poblíž, bylo to někde okolo lesíka mezi závodní jídelnou pro tovární dělníky a fotbalovým hřištěm. Pouhým sluchem se dalo velmi dobře rozeznat to, jak tam proti sobě bojují nějaké dvě velké skupiny. Bydlel jsem totiž až na samém severovýchodním konci celého sídliště „Bairro Um“ a tak tu bylo slyšet dobře ze tří stran. Ležel jsem nadále na posteli a říkal si přitom: „Oliveira je už konečně žene tam kam patří!“ Personální náměstek naší továrny Oliveira byl totiž zároveň šéfem závodní složky „ODP“, tedy jakési místní ozbrojené milice, která měla mít za úkol zajistit pořádek v oblasti města. Ovšem úplný opak byl pravdou. Brzy bylo slyšet nejen velmi rázné povely ale i střelbu v bezprostřední blízkosti mého domu. A následující silná exploze, zřejmě náboje z bazooky, mě už definitivně nazvedla z postele. Bylo to opravdu velice blízko, odhadem necelých sto metrů nahoru v uličce za mým domem, někde tam kde bydlel Tito Grilo, to je vedoucí „ENE“.

Rozbíjení skel v oknech nebo dveřních výplní u sousedního bytu mého domu, z té strany jakoby od naší továrny, asi tak něco kolem čtvrt na devět, mě již opravdu varovalo o blížícím se nebezpečí. Dům, ve kterém jsem právě nyní bydlel měl celkem tři malé byty odpovídající řádově bytům tak dva plus jedna u nás. A ze všech tří bytů se dalo vyjít jak na ulici k továrně, tak i zadem do společné zahrady, a tam už bylo mnohem snazší dostat se až ke mně dovnitř, tam totiž již v horní části dveří skleněná výplň byla. Rozhodl jsem se proto k útěku na druhou stranu zadního traktu. Chtěl jsem se prozatím jen ukrýt někde naproti v domě takzvaného dětského klubu. Ovšem Kvačové byli o mnoho chytřejší, nežli jsem si o nich myslel.

Nechali totiž jednoho z nich, aby jim zajistil zadní východ ze zahrady a já mu tam vletěl přímo pod ruku. A ten voják prostě jen s napřaženým samopalem na mě zavolal: „Camarada! Venha cá!“ a na to se nedalo udělat nic jiného než ho prostě poslechnout. Měl jsem přitom myslím ale velké štěstí, že ten hoch ihned nezačal střílet. Po vykročení z branky zahrady jsem periferně zahlédl vlevo od sebe nějakou postavu a nato jsem reflexivně ucukl o jeden krok nazpět. To ho mohlo vyprovokovat k nějaké nepředložené činnosti. Naštěstí se tak nestalo. Šel jsem tedy pomalu k němu, a přitom si ho prohlížím. Jeví se mi jako ani ne dvacetiletý hoch. On jak k němu přijdu blíž ihned zahlásí: „Camarada tenente! Tenho aqui um búlgaro!“¹ Po mém upozornění, že jsem Čech a nikoli Bulhar dal pouze opravu, že tu má jednoho Čecha.

Poslední tři kilometry do toho nejprudšího kopce mi pomáhala nést mou deku Jana, já jsem byl tak silně unavený nesením všech těch mých věcí, že už to zkrátka dál nešlo, a tak jsem ji o to požádal. Těsně pod samým vrcholkem konečného stoupání cítíme dým ohňů, který nám signalizuje, že už

dnes definitivně skončíme. Na vstupu do prostoru našeho přechodného pobytu utvořila děvčata z *UNITA* těsný špalír, kterým nás nechávají za veselého zpěvu a obsypávání zelenými lístky, tak jak je africkým zvykem, projít.

Jak odhaduji ušli jsme až sem z Alto Catumbela dobrých dvacet osm kilometrů. Byl nám vymezen docela maličký prostor, jen asi tak dvacet pět krát třicet pět metrů, který je na dálku viditelně ohraničený čerstvým lýkem nataženým mezi řídce rostlými stromy. Za docela malou chvíli tam hořely dva větší ohně a okolo nich se tísnila velká většina nás zajatých. Mohlo být už kolem půl šesté večer a já jsem byl rád, že už konečně nemusíme šlapat dál. Unaven jsem byl v tuto chvíli dá se říci přímo hrozně, cítil jsem také hlad a měl žízeň, byla mi zároveň i velká zima. Můj stále ještě částečně mokrý oděv mě velmi chladil, a tak se začínám převlékat do suchého prádla. Tím pádem jsem rázem pozbyl téměř vše z toho, co v mé kabele bylo. Většina z našich lidí neměla totiž absolutně nic a proto ke mě houfně přicházeli se žádostí o pomoc. Bylo jich ovšem mnohem více než jsem mohl nějak uspokojit. Vzdal jsem se proto také, a to s ohledem na další vývoj celé naší situace asi dosti neprozřetelně, jak své jediné deky, tak prostěradla i obou velkých froté ručníků. Vlastně to prostěradlo si ode mne vyžádal během cesty sem nahoru Honza na nesení své čtyřleté Petry, když už nemohla jít sama do prudkého kopce který zakončoval dnešní pochod. Janě zase, za pomoc s taškou a dekou půjčuji mé rezervní jeansy a s nimi jeansbundu. Ta mi potom při svém převlékání vyklepala z kapsy kalhot digitální hodinky, které jsem tam měl schované před zmíněným deštěm. Snažili jsme se je potom ještě spolu nalézt, ale bez úspěchu.